

Декларација Покрета Духа народа Божијег двадесетог века*

— ПОЈАМ О ПОКРЕТУ —

ПРОЛОГ

1) Огромни покрети разакнију наш данашњи свет. Цео Глобус је у једној револуцији до сада непознатој у историји човека. То је једна силовита узнемиреност која допире до крајњих дубина саме свести. Једино радикалност овог покрета може да се мери са ширином или пространством његовог опсега. Људска раса у целини, слично као што је то било у њеном почетку, завитлана је у

Доносимо ову Декларацију, дело истакнутих протестантских богослова из свих крајева САД. Она је резултат једног великог напора да се изрази наше време и колико је то могуће пружи један одговор. Наши православни читаоци осетиће у овом раду снагу људског запажања, снагу човековог духа да прати свој рад, да делује на даљи његов развој и правац. Ово је једна снажна Декларација. Доносимо је као пример новог начина мишљења протестантских богослова у оквиру „тројичне структуре“. Ова Декларација је екуменска по духу, такође, али и дубоко „протестантска“, такође. Она позива на напор. У њој члан Православне цркве, који добро познаје учење своје цркве, открива несумњиво необично много протестантског духа, тако да је овај текст у једном погледу и пример, школски пример, протестантског документа. Међутим, у њој ми можемо да откријемо толико драгоценог искуства и за нас, у нашем друштву и свему што се у њему дешава. На првом месту — драгоцен је став у овој Декларацији да све што се данас збива укључено је у Покрет Духа, све што доприноси хуманизацији света. Према томе све што Црква чини и у овом нашем поднебљу није ништа „анти“ свих покрета који се у нашем друштву залажу за његов напредак, али исто тако ни ти покрети нису „анти“ црквени, бар не морају да буду. Овде у јединству „световно“ и „религиозно“ није ништа друго до човеков рад на његовом развоју. Црква није према томе против савремених социјалних покрета, нити пак ти покрети обезбеђују себи успех ако су против Цркве. Напротив, успех је загарантован у задатку хуманизације света баш у јединству ове две револуције — световне и религиозне. За члана Православне цркве је драгоцен чиниеница да се ово јединство „световног-религиозног“ развија кроз тројично јединство, тројични образац, Оца, Сина, и Светога Духа. Динамика Покрета Духа развија се кроз ту структуру. Православни читалац само мора да буде веома обазрив и шта би усвојио у овој Декларацији, али и шта би нашао као потребно да само упоређује са учењем своје Цркве. На пример, лако се осећа колико је у овом необично хуманом подухвату, да се изрази истина нашег положаја, све бачено на задатак човековог одговора, благодат се не спомиње. Овде је изражено огромно поверење у људску снагу, оправдано, али се ипак признаје „безсадржајност преображаја“ без корена. Корен је баш благодат, благодат постојања саме Цркве. То се ипак открива у овој

једној огромној борби да открије шта то значи бити хуман. Све ово, пре свега, карактерише наше време.

2) Ништа не остаје недирнуто. Уздрмане су све димензије наше личне и друштвене егзистенције. Ова узнемиреност обухвата сваког појединца, све народе, све институције. Економски проблеми и политичке борбе светских размера, које карактеришу наш век, нису ништа друго до само симптоми ове ерупције. Дуго поштоване друштвене конструкције сада су под питањем; облици породичног живота су узнемирени, васпитни се системи показују недовољни, религиозне институције преиспитују саме себе. То је једна универзална криза човековог идентитета и назначења. Људи из сваког поднебља, из сваког животног положаја, траже са страшћу свежије, осмишљеније облике живота, нове интелектуалније моделе. Једном речју, у питању је целокупно ткање човечанства.

3) Све могуће последице и сви захтеви из свега овог нагомилавају се у једно стање опште трауме. Појединци, друштвене установе, и, заиста, цели народи доживљавају нервне ударе. У нади да се супроставе овој будућој плими неки се фанатично хватају за демодирани циљеве и анахроничне структуре. Други се бацају у помамни активизам, више волећи као лек релативну безбедност пословности од страха изградње потпуно новог облика будућности. Слабост нашег времена није револуција сама по себи, већ страх одбијања којим смо испуњени да је прихватимо. На крају ипак нема излаза, за човека или човечанство. Коначно, време ће учинити своје. Раније или касније морамо ризиковати узођење нових облика социјалних односа, створити нове симболе личних циљева. Само тек онда ће наћи најдубљи ступњеви свести бити уобличени, при чему ће се формирати нови облици стваралаштва у општем људском развоју. Овде је кључ будућности.

I. САДАШЊА РЕВОЛУЦИЈА

УВОД

4) Предходне револуције у току неколико скорашњих векова концентрисале су се на политичким и економским димензијама социјалне егзистенције. Али данашњи покрет је фундаменталан. Он додирује само дно људске егзистенције. Стога се и назива културном револуцијом. Кроз њу се човек реконструира.

5) Човек живи кроз своја сопствена обликовања. У једном смислу он и није ништа друго до своје сопствено обликовање. Променили ту слику значи променити човека. Једно ново људско биће избија из садашње радикалне културне трансформације. Јер, човек ствара нове појмове здравог разума, нове облике социјалних односа, нове симболе људског понашања.

6) Ово је проузроковано, и манифестује се, садашњом научном револуцијом светских размера, урбаном револуцијом светских размера, као и светских

Декларацији. Човек је слаб; али је његова заједница јака, његова Црква. Што не може човек може Дух Утешитељ, који у ствари овде носи име ПОКРЕТ ДУХА, а „нова црква“ која се тражи уствари и није ништа друго до ЦРКВА кроз коју је савладан стари свет, савладан кроз одређеност њеног учења, кроз истине које имају спољни облик догми, које су основа или корен, али и могућност, усавршавања, а што значи вечитог развоја, сталне промене, сталног идења напред. Члан Православне цркве онда види захтев у овој Декларацији за „новом црквом“ ту која је заиста НОВА, или она која је савладала „стари свет“ учењем у чијем је центру учење о Светој ТРОЈИЦИ, коју као учење толико снажно и са толиком пажњом чува, по цену и СТАГНИРАЊА када најбу моментни или периоду времена да се ова истина о Св. Тројици доведе у питање. Видимо у овој Декларацији како се она РЕАЛНОСТ која се изгубила кроз расцепе или шизме, деобе, тражи баш под именом „новог“, а ништа новије у историји, или оригиналније, није људима могло да буде предато као мисао, као логика, до учење о Св. Тројици. Овој се тројичности у овој Декларацији приближавамо, откривамо је, а кроз то и РЕАЛНОСТ Цркве коју тражимо. У свако случају ово је прекрасан докуменат нашег времена, искрених људи, снажног духа и ума, који дивовском снагом сагледају живот онако како нам је дат у овом тренутку, и помажу нас свуда да га разумемо и лакше упутимо према оном циљу какав треба да буде: јер ми знамо да је човек „слика и прилика Божија“, али у положају после догађаја када је та „слика и прилика“ разбијена а тим и пред задатком да буде „рестаурирана“ — то је процес развоја, процес који се у науци зове процес еволуције; управо еволуција је и могућа као научна истина захваљујући овој чињеници. Овде лежи и сав смисао

размера секуларном, световном, револуцијом. Ове три револуције, као нераз-
дељиво тројство, садрже у себи данашњи културни развој. Према томе да бисмо
разумели садашњег човека морамо схватити обу тро-димензионалну револуцију.

НАУЧНА РЕВОЛУЦИЈА

7) Три стотине већ година Научна револуција мења човеков ум. Свако-
дневно, облици живота са којима смо живели и које смо прихватили „за готово“
драстично се мењају. Човек има један нов начин мишљења, све се почиње ра-
дикално да мења, снажније него за ових протеклих 1900 година.

8) Људи више не доживљавају свој свет и себе дуалистички или меха-
нички. Човек зна да је његова слика о свету баш то — његова слика — и да је
он за увек формира, одређујући на тај начин и своју сопствену судбину. Он
види себе не као тело и дух, већ као један универзум односа који се непрекидно
реконструира. Ово значи да човек више не зависи од рационалних принципа
који постоје урођени у структури Универзума да би утврдио поредак живота.
Он више није само једна жртва предетерминисане еволуционе драме, играјући
у њој издвојеног посматрача. Он учествује у њој као произвођач и управитељ.

9) Када се погледа у структуру свих ствари, наука непрекидно проналази
нове димензије унутрашњих односа и њихове међузависности. Ми налазимо
једну снажну нагомилану енергију која се креће неповратно једним током ка
коначној утрошености. Ми сазнајемо, у искуству, ову планету коју настањујемо,
и себе саме, као енергију која се ослобађа у историји. Сваки догађај, без обзира
колико обичан, има свој значај за све друго у Универзуму. Тако смо кроз ову
Научну револуцију дошли до нових слика или појмова о човековој снази да
ствара саму историју.

10) Из историје, посматране као статичне машине која ради у једном
неизбежном правцу, ми смо се померили ка једној слици живота као динамич-
ног процеса, увек у стању постајања. Свако је од нас увек једно непрекидно
изненађење себи. Чак и сам језик рефлектује ову основну промену од статичних
дефиниција ка динамичним процесима, као што се именице преображавају у
глаголе. Док очекујемо рашишћавање наше садашње ситуације, ситуација се
сама по себи мења. Тенденција да се цури безциљно у сутрашњицу јесте само-
убилачка. Људи се ангажују за стварање дела која умиру у моменту када се
остварају.

11) Целокупна слика о човеку, онда, помера се од тог његовог положаја
жртве, коју детерминишу закони, ка положају у којем је он предочаваоц бу-
дућих догађаја. Нисмо више само трагаоци за новим законима у природи. Ми
детерминишемо будућност еволуционе драме. Ми сада одлучујемо о облику ове

прогреса у цивилизацији, али уз благодат Цркве; због тога је њена појава, као
благодати, или помоћи безпомоћном човеку, од централног значаја у Историји.
Пажљив читалац и то може да открије у овој Декларацији — централни поло-
жај Исуса Христа у Историји, његову помоћ као „крстоносног одговора“ у
нашем развоју — који није мучилиште напора, али и јесте, зависи од оне
„соборности“ што је и суштина Цркве. У поднебљу данашњег нашег ЕКУМЕН-
СКОГ РАСПОЛОЖЕЊА ова нам се Декларација предаје са захтевом за размиш-
љање, као значајан докуменат нашег времена — **ШТА МОЖЕМО ДА УРАДИМО**
АЛИ И ДА САЧУВАМО ХУМАНОСТ. Јер дивна мисао ове Декларације о БЕЗ-
САДРЖАЈНОМ ПРЕОБРАЖАЈУ ИЛИ ТРАНСФОРМАЦИЈИ позива све на раз-
мишљање о томе, не да сви аутоматски буду чланови Цркве, већ да сви
у Покрету Духа, у Цркви, пред Тајном света, као и они који нису у Цркви,
служе хуманизацији без повреде хуманости. То је Тајна. Да се добије БЛАГО-
ДАТ, или незаслужен дар, ипак је потребан рад. Да се размишља о овоме зада-
так је на који нас приморава време које нам је дато. Оно је ипак резултат
свих нас, и оних који су у Цркви и оних који су изван ње. То је човеков
положај, резултат дара његове слободе, али на коју он ипак није осуђен, већ
му је она благодат.

Прочитајмо ову Декларацију са највећом пажњом, али да „нова Црква“
значи то што је увек била: „Једина Света, Саборна и Апостолска“, која као
таква јесте и увек „нова“.

(Декларацију је издао Екуменски институт Светског савета цркава у
Чикагу, САД).

Планете као и саме само-свести. Није довољно ако се проведе живот у истраживању. Сваки човек као појединац, и сви људи заједно, могу и морају да стварају. Човек је одговоран.

УРБАНА РЕВОЛУЦИЈА

12) Од времена првих људских заједница до данас човек је прешао једну невероватно дугу стазу. У оној последњој дубини његове историје град човека се не види; само извесно невидљиво ткање структура људских односа учинило је могућим да се патња, развој, смрт и промена прихвате на осмишљен начин. Сваки од ових изатканих структура остављала је иза себе архитектуру, дела занатства, политичке програме и трагове економских пословања. У данашњој метрополи ново невидљиво такње сусретајући јучерашње остатке довршава их. Свуда урбани начин живота замењује сеоски.

13) У дојучерашњем сеоском начину живота човека свест била је гранична, била је покрајинска. Против моћне непредвиљиве природе човек се обезбеђивао, кроз одржавање блиских односа са својим суседом. У оне из других етничких група, странце, у оне са другим религиозним облицима, није се имало поверење. Али са развојем електричне мреже око ове наше Планете почиње и нов начин урбаног живота. Космополит се не плаши странца и непознатог. Стекавши релативну контролу над својом околином свет је постао човеков дом и сви људи његови суседи.

14) Они једноставни природни ритмови одржавали су се у сеоском начину живота. Кризе су биле природне катастрофе а мало је било места за избор или одлучивање. Противделовање била је норма. Техницизирани град у коме сада живимо рефлектује један веома комплексан начин живота који се стално мења. Сваки моменат захтева разноврсне одлуке са далекосежним последицама. Нервна напрегнутост карактерише данас човека свесног његове зависности од свих других.

15) Узајамност и интимност значили су безбедност сеоског начина живота. Круг интимно познатих био је мали и тајне нису биле могуће. Љубав је непосредни одговор на њему познату пријатељеву потребу. Човек, пак, великог града никада не сазнаје крај оних са којим је у вези; невидљиви гласови му испоручују телефонске поруке; невидљиви људи му пеку хлеб; не идентификовани криквои му узнемиравају сан. Урбанизовани се људи појављују хладни, тврди, индиферентни и аналитични, јер је њихов циљ изградња структуре правде за све људе. Они презаспитавају своје емоције да се брину пре о многим него о неколицини.

16) Човек града није биће без основа; али он бира своје ставове, он изграђује своје основе. Сеоски човек има корен у својој земљи и утемељен је у својој породици. Он се ослања на непосредну прошлост изграђену од традиција и обичаја који су чинили живот безбедним и сигурним. Човек града не може да нађе свој корен у парчету земље које наслеђује кроз генерације. Уместо тога он себе утврђује у једној географској заједници, изграђујући свој идентитет у средини већег идентитета метрополе. Он полаже темељ породици у задатку који је изнад самог тог задатка — изградње новог града. Он је упућен ка једној непознатој будућности за коју је одговоран, и он тумачи целокупно човеково наслеђе у току свога рада.

СЕКУЛАРНА (СВЕТОВНА) РЕВОЛУЦИЈА

17) Запжања недостатака у Њутном погледу на свет и појава урбанизованог сеета има своје дубоке реперкусије на човеково расположење, или дубину његовог односа према животу. Човеково само-осећање шта значи бити човек доживело је такав поремећај који се једино може упоредити са оним познатим из времена Исуса Христа. Ово је појава доба Секуларне (световне) револуције.

18) Са нашим јасним сазнањем да не постоји вечно подручје у којем се налазе савршене суштине животних супстанција, ми више не доживљавамо сукобљавање несхватљивог у чудном и необичном. Ми сусрећемо тајну живота у његовом центру непосредно при нашем сусрету са захтевима свакодневног живота који се постављају пред нас. Изчежава наш сепаратизам, присиљени смо да се крећемо ка једном ширем хоризонту, једна жива младост цела нас од наших анахронизама и гура ка једној неоцртаној будућности. Хитна потреба да спасавамо ову Планету од наше деструктивности врши притисак на наше кре-

тањс и неодлучност, захтевајући доношење радикалних одлука. Центар живота показује нам се јасан, осветљен свежом свеићу, и ова нас јасност пржи. Бог је рођен; Тајна остаје.

19) Потребно нам је међу свим детаљима нашег свакодневног живота да изграђујемо привремене моделе или облике живота којим бисмо се служили. За нас не постоје више вечни облици које бисмо откривали или умножавали. Свака ситуација је јединствена сама по себи, а захтева стваралачки одговор који никад раније није дат. Али да би савладао потресе који наилазе, као неку нову врсту „жртве околности“, човеку су потребни модели у једном оперативном јединству. Човек који изграђује ове моделе јесте „световни светац“, дубоко хуман и на нов начин религиозан.

20) Као градитељ модела кроз које ради човек се више не бори са демонским снагама, већ са својим сопственим историјским силама. Сваки човек зна, свесно или несвесно, да сваки историјски догађај јесте последица његовог личног одлучивања. Сваки проблем светских размера јесте продужетак нашег одбијања да будемо одговорне личности. Час је то пун озбиљности када се боримо, не против снага инерције и апатије, већ са нашим прошлим одлукама ради одређена животних ставова.

21) Иронично, али савремени Цивилизовани Човек зна да не постоји ауторитет који оправдава његове одлуке. Он стоји разголићен пред сировим искуством Бића и Не-Бића, изграђујући нову цивилизацију из урбане свести. Ниједна личност, ниједна књига, ниједна структура, ниједна идеја или доктрина није коначна. Људска аутентичност се остварује кроз предају до смрти овом цивилизаторском задатку. Човек значи поверење у историју: он оправдава то поверење кроз пројектовање себе до ивице гроба и из те перспективе он бира потребан рад, не за моменат, већ за целу историју. Тај добронамерни дух се не види, не чује; али је то квалитет који карактерише световног секуларизованог човека.

ЗАКЉУЧАК

22) Једном речју, Револуција Двадесетог Века јесте један велики корак напред у драми човека. То је један радикалан продор у човековом духу као научном, урбаном и световном свету. Дубина овог продора ојачава и реакционарне и либералне снаге. Подједнако саблажњава догматичност световњака и укупаност религиозног, јер оба више воле сусрет са површином реалности од заузетости са тамним сукобима дубина свести.

23) Сагледамо потребу за радикалним духовним револуционарима који ће бити пионири, носиоци, новог човечанства. Они који се одлучно укључују у актуелне догађаје нашег времена, они који се уносе у неспокојства којим се одлучно укључују у актуелне догађаје нашег времена, они који се уносе у неспокојства којим се руши дојучерашња сигурност, они који предузимају опасност подржавања непознате будућности, нови су свеци за којим сва твар жуди.

24) Целокупна историја је заверена да нас доведе овом часу. Све наде и жеље све радости и патње, сва дела и одлуке свих људи од почетка испуњавају се у нашем времену. У најдубљим дубинама свести ова садашња револуција је сигнални моменат у предодређеном путу човека.

II. ЧОВЕКОВО ПУТОВАЊЕ

УВОД

25) Историја човека јесте историја свести. Јер човек је свест свести. Појава свести јесте надолазак бола и страха, непрекидно искуство радозналости, питања, која се стално умножавају. Наше време уноси један одлучнији продор у овај никад завршен процес. То је једно ново питање, натоварено болом и страхом.

26) Избијајући из првобитног мрака човек постепено превазилази то што се обележава као „овде“ и „сада“, чувајући за себе сећање на прошлост и антиципирајући будућност. У исто време он непрекидно проширује простор у коме живи. Своје хоризонте лагано помера иза граница до којих допиру његове очи, упућујући се ка непознатим границама самог Универзума. Неодвојиво од овог искуства времена и простора човек постаје, дубоко у себи, свестан свесно-

сти. Он открива сеоју способност да превазиђе себе, да пројектује себе. Овде лежи и човеков страх сазнања о својој слободи. Тако он постаје историјско биће, издвајајући се од свих других облика живота.

27) у сваком револуционарном часу, човек је приморан да разматра своје путовање, свој ход развоја, да реконструише своје социјално памћење, реформулише своју историју. Уколико је време развоја одлучније, радикалнија мора да буде његова реконструкција. Сада, због тога, мора реконструкцију почети од саме зоре своје свести. У том сређивању прошлости ми налазимо мудрости и храбрости да створимо моделе са којим одлучујемо будућност.

28) Најранији човек актом самог свог рођења постаје свесно биће. Да мисли и да дела су први његови знаци. Долази онда моменат када почиње да мисли о себи. Да каже „ЈА”, означавајући тако надолазак нове врсте живота. Али свест, једном рођена, није се могла одмах да уздигне изнад грубе реалности живота. Видела је себе као пиона снага над којим је имала врло мало утицаја и скоро никакве контроле. Рани номадски човек лутао је земљом покорављујући се потребима за храном и обрадивим површинама. Поплаве, глад и материјална добра одређивали су његов живот и кретање. Он се кретао, изгледало је, по притиском команде њихове каприциозности.

29) Због недостатка одговарајућих средстава за комуникације и путовање, човекови хоризонти били су ограничени. Његова околина била је обележена његовом непрекидном борбом за опстанак. Почео је да ствара оруђа која би му помогла у овом задатку. Али то су била оруђа непосредно везана за његове свакодневне потребе; то нису била интелектуална оруђа која би га ослобођавала од ограничења простора и времена.

31) Човек је из времена пре цивилизације био оријентисан више ка прошлости него ка будућности. Сматрао је да је уносно да се учи из прошлости, будућност је била пуна демона увек спремних да га поставе пред застрашујуће нове проблеме који су претили самој његовој егзистенцији.

32) У овом начину живота једино што је могло да се уради јесте прилагођавање овим захтевима. Покретима, домишљањем, експериментисањем са ритуалима, људи су умиљостивљавали духове и демоне. Свест је ту била присутна, али стварна слобода не.

ЦИВИЛИЗАЦИЈА

33) Огроман резервуар људског искуства који се пунио у дугом периоду цивилизације сада се затвара. У току овог времена човек се уздигао на ниво моћи опажања и јасног мишљења. Достигао је ступањ да може себе да види у односу према једној сређеној реалности. Када се људски ум досегао иза граница непосредних појава живота и почео да анализира и испитује природу ствари, он је „открио” облике који су имали изглед да држе ствари заједно, које рефлектују један интелигентно постављен систем. Човек је онда видео себе као оног који је у могућности да кооперира са овим облицима и да прилагођава свој живот живој хармонији поретка који је био ту.

34) Његово осећање историје брзо се развило, и док је сређивао своје откриће облика времена примећивао је ритмове и осмишљеност прогреса у прошлости и садашњости, верујући у будућност. Историја онда јасно даје слику о себи као процесу свог сопственог остварења, достигнућа предодређених циљева који су већ делимично откривени прошлосту.

35) Све је ово повело људе цивилизације да створе једну слику о Универзуму према ономе како су они у њему видели непроменљиве и вечне вредности и принципе. „Природни закон” постао је симбол једног света којим су владали процеси које је човек могао да открије али није могао да промени.

36) На сличан начин он је разумео како и време рефлектује један утврђен вечни поредак. Будућност је увек била ту, али је била затворена књига. Са довољно интелигенције могао би да анализира узроке и последице прошлости и могао би да сазна тачно шта садржи будућност. Према томе, дужност му је била да уреди свој живот тако како би могао да кооперира са вечно развијајућим процесима од којих је он био само један мали део.

37) Човекова слобода била је увек ограничена оним што остаје непроменљиво од живота. Истина, он је био слободан да се буну и да одбија ову кооперацију, али у том случају његова судбина је запечаћена и он би био сломљен самом историјом. С друге стране, он је у могућности да слободно одлучује о сједињавању своје егзистенције са космичким поретком, о прилагођавању реалности коју познаје, и да прими све користи од тога.

ПОСТ-ЦИВИЛИЗАЦИЈА

38) Сада у пуноћи времена човек открива дубоку тајну историје. После дугог низа секова сагледања себе као објекта међу објектима у једном свету чије структуре су у исто време дате и фиксирани, он се уздиже ка једном новом сазнању. Ништа у овом Универзуму не постоји изузев вечно присутног хаоса. Једино људска рационалност ствара облике и намеће их свему. Ово је доба рођења стварне самосвести која јасно сагледа ову чињеницу живота: човек поставља застор плана над поретком реалности и ствара универзум.

39) Овај задатак је непрекидан, поверење има како у прошлости тако и у будућности. Историја је продукт човековог ума. Једини прогрес који постоји у прошлости јесте овај поредак и може сваког момента да том људском одлуком буде измењен.

40) Када је дошао до ове визије, до експлозије граница научног сазнања, сам се Универзум сада сазнаје да је модел или облик који је човек створио да би живео. Са једне безначајне Планете смештене на ивици једне галаксије, човек је доспео да сагледа коначна али неограничена чуда бескрајних домета простора. Кад су нови податци стављени на располагање, овај се модел мења да би био инклузивнији и рационалнији.

41) Сагледајући себе као саучесника у остварењу будућности човек је осетио неизбежан позив у задатку: да предочава будућност и да је ствара. Не постоје непроменљиви закони који без престанка обликују његову судбину. Очигледније, постоје силе, снаге, могућности, које човек срећује као контролор и одлучилац. Човек у пуној свој зрелости постаје господар своје судбине.

42) Ово је остварење вечног дара: ограничене — слободе. На сваком ступњу живота човек је слободан на основу свога сазнања да он превазилази дато, поставља се само — свесно према прошлости и предочава будућност. Ово је у исто време и његов дар али и терет. Он нема више привилегију да напусти свој положај, већ се од њега тражи да прима терет службе.

43) Нов положај човека у „пост-цивилизацији“ постаје јасан. Ми тачно знамо у чему се састоји основна одлука која треба да буде донета, и питање не може више бити избегавано: Хоће ли човек прихватити ову застрашујућу одговорност да буде самосвесни господар свега?

44) Историја се више не може да посматра као подручје неизбежног догађања. Нити можемо више указивати на један аспект живота, економски или политички, као извор снаге и облика који стварају будућност. Нити више можемо очекивати са поуздањем да ће сутрашњица пружити прихватљиве алтернативе садашњим. Универзум зависи од нас. То је наша одговорност.

45) Човек је сада приморан да живи као твар будућности. Пресудне одлуке мора донети данас, мора створити структуре које ће будуће генерације наследити. То је ствар слободе: слободе да се доврше наши животи, слободе да се поседује Универзум, и слободе да се ствара сутрашњица. То је заплашујући али и диван момент кад се појављује свест о свести. То је преломна тачка у самој судбини живота. Глас данашњице вапије за новим рођењем спремности да се буде ДУХ ЧОВЕКА.

III. ЧОВЕКОВ ПОЛОЖАЈ

УВОД

46) Надолазак овог новог доба можда је веома снажно потресао религиозне институције. Хришћанство живи у једном контексту живота који сада нестаје. Оно мора због тога да се сада реорганизује за један потпуно нови свет. Ова траума је подстакла једно од најрадикалнијих теолошких пренаоружавања коју је икад Црква доживела.

47) Револуција у хришћанској теологији која је настала у XX веку осветлила је пре свега сасвим јасно сву слабост данашњих облика хришћанства у упоређењу са оном експлозијом духа који се расламтео у његовом првобитном облику. Али такође хришћанска теологија XX века пружила нам је, у овом историјском моменту, једну визију тумачења целокупне ситуације човека, пружајући нам, на тај начин, и кључ за сву будућност.

48) Овај теолошки опис живота сада је остварен у једном новом људском ставу према животу. У овом одсудном данашњем часу сви морају бити позвани да усвоје овај нови став. Он је изражен у три динамичка облика: у облику прсдора световног схватања живота као Тајне, у облику догађања бесадржајног

преображавања, и у облику законитости крстоносног одговора. У овом тро-димичком облику става стоје они који виде визију ЉУДСКОГ НАЗНАЧЕЊА и прихватају задатаке које налаже ЉУДСКИ ИМПЕРАТИВ.

СЕКУЛАРНА (СВЕТОВНА) РЕВОЛУЦИЈА

49) Сваки човек зна или може да зна како НЕЗНАНО за увек остаје незнано. Ова Коначна Тајна насрће на човека XX ВЕКА у самој њеној интелектуалној дубини, онако, у самој својој природи, како је била присутна и у ранијим временима. Надприродни двоспратни религиозни симболизам је мртав, умирао је већ неколико стотина година. Сада када се популарним средствима признаје његова сахрањеност човек доживљава њен пророчки насртај, поново, само као чисте Тајне.

50) Ова се Тајна манифестује увек када људи покушавају да живе према суженим визијама, налазећи при том покушају да је то данас немогуће, јер нам данашњи свет налаже захтев за потпуном одговорношћу. Потпуна одговорност искључује сужене видике. Сада је онда сваки сепаратизам, расни, религиозни, културни, или једнострани поглед на свет, нападнут неизбежним захтевом за установљењем или организовањем једне светске заједнице. Овај гигантски интракултурни комплекс, који уствари конструише наш живот, насрће на сваког човека и његове уске погледе.

51) Тајна се затим манифестује када се год утврђене традиције прошлости чупају препадом нове будућности, која се појављује пред људску фамилију и сваког њеног члана.

Нико се не може одржати пред неизбежним променама које сада видимо да су вечита експлозија људске условљености; ниједна слика реалности, ниједна социјална творевина, ниједна дубина сигурности, неће избећи вечитој револуцији живота коју суочава сваки учесник у овом историјском процесу.

52) Тајна се манифестује када се год склоности ка неодлучности супротставља разумевање да друге снаге од човекове нема која би могла да пружи одговор најважнијим проблемима наше Планете. Никакав закон неизбежног прогреса, никакве надљудске силе, никаква технолошка магија, неће аутоматски све решити. Човек има испред себе благослов и пад, и он мора да одлучи шта благосиља и због чега то ради, или ће се отиснути у свеопшти распад.

53) Овај троструки сукоб Тајне одређује дубину борбе са којом човек XX Века мора да се хрве или од које мора да бежи. Мада су многобројна уста спречена да изговарају речи „Свемогући Боже“, ипак кроз опоравак јаснијег разумевања хришћанства у XX Веку осећа се како се ове симболичне речи потпуније поново испуњавају снажнијим поновним рођењем Тајне која се рађа у дубинама данашње секуларизације или јачег посветовњачења света.

БЕЗСАДРЖАЈНО ПРЕОБРАЖАВАЊЕ

54) Сваки човек зна или може да зна догађаје који револуционарају суштинско саморазумевање и животне манифестације духа. Једна свест дубоке празнине и безвредности, суштинске бесциљности и преступништва парализовали су дух човека XX Века. Више него икад наше доба је постало свесно бездног отуђења у свим односима у људском друштву, у свим односима према нашем сопственом Ја, и у односима према тој надирућој Тајни која се суочава са свим аспектима нашег живота. Сада када то постаје популарно бити циничан и пессимистичан у погледу људских промена, основни преображај живота се одиграва са зачућавајућом снагом.

55) Живот у његовим крајњим облицима прихваћен је кроз сазнање ове чињенице да је сав отуђени живот у суштини подржан присуством Тајне. Упркос чињенице да не постоји човек који увек може да толерише своје сопствено биће, као и да не постоји други човек који га може да разуме и прихвати, човек ипак у суштини није осуђен. Сваки живот, и целокупна реалност према којој се он односи, неусловљено је дат, очекујући да буде усвојен и проживљен. Прошлост је прошлост, и човек није њом осуђен, ма колико он могао себе да осуђује. Будућност је отворена, могућност да се суочи и обликује није ускраћена ни најнесрећнијим од људи. Човек је прихваћен. Али на један начин и у једном степену никад могућем раније, пробуђеност Духа човека XX Века зна да овај преображај не зависи од достигнућа. Јер није преображај живота то што је достигнуто, већ преображај свести како се прима живот. Ово је природа бесадр-

жајног преображавања, јер нема корена. Све је исто али и све је различито, јер је човек промењен, трансформиран. Живот се мења кроз преображеног човека који га живи.

56) Људски живот у његовим крајњим границама, схваћен овим првим сазнањем, повређен је последицама. Људски напори нису постигли праведност, људске несавршености осуду. Оно чему се приписује значај показује се безвредно, а извињења за неуспехе су човеково бежање од назначења, које има. Људски ум је повређен; сваки рационални ауторитет је разорен. Људски путеви су оштећени; све наде за емоционално задовољење живота су разорене.

57) Човек у овом животу у његовим крајњим границама, схваћен и повређен овим првим сазнањем, мора донети одлуку. Ова одлука није ништа ни више ни мање него одлука да се живи живот тачно онако како је живот дат — огреховљен, отуђен, али усвојен. Ова одлука јесте одлука о процењивању стварности, макако била неудобна и узнемиравајућа, јер је реална и усвојена. Ова одлука јесте одлука да се одбије свако истраживање нечега вишег од једног огреховљеног, отуђеног и усвојеног човечанства. Ова одлука јесте одлука да се умре, јер смрт је реална, и у овој одлуци смрт се цени више од свих илузија.

58) Све ово што се збива, све повреде, све последице одлука, јесте суштина револуције Духа човекова. То је збивање без којег се људска драма не може објаснити и упутити у нова достигнућа. Мада се многи ометају да изговарају речи „Господ Исус Христос“, обнова јаснијег разумевања хришћанства у XX Веку зна да је прва заједница која је изговарала ово име указала на ову најважнију трансформацију, или преображај људског живота, и прокламовала тај догађај откривења универзалне истине, Господа свега видљивог и невидљивог света.

КРСТОНОСНИ ОДГОВОР

59) Сваки човек зна или може да сазна овај радикални императив који се упућује човеку који одлучује да ли ће бити отуђени и усвојени човек, такав какав јесте. Да живи живот онако како му је дат значи да човек прими на себе заповест дужности. Живот значи одлучивање, ма колико људи бегали од спасности и одговорности одлучивања. Да живи живот како му је дат значи да прихвати заповест укључивања у своје сућење свега, свих аспеката и димензија реалности. Да живи живот онако како му је дат значи да прихвати заповест и храбро напуштајући безбедне облике прошлости остварује оно што је потребно за будућност. Стварни живот је захтев за радикалним одзивом.

60) Они који прихватају овај тројични императив јесу они у овој историјској драми који виде свој позив сагласним у корист свих оних који су живели и свих оних који ће доћи. Овај одзив у корист свеукупне универзалне драме захтева цео човеков живот. Увек су били и увек ће бити у овој историјској драми два одзива: одзив оних који свесно дају свој живот у корист свих и одзив оних који не. Људи који са циљем прихватају своју смрт поседују снагу да управљају токовима историје; а они који су привржени својим животима руковођени су историјским процесима. Ова одлука да се умре јесте крстоносни одзив.

61) Они који усвајају овај крстоносни императив познају себе као слободне. Они су слободни да храбро стану пред трагичне и узвишне дубине живота, слободни су да потпуно учествују у животу без губљења самоодрицања, слободни су да одлучују, у једном широком посматрању ситуације, о токовима људске историје упркос свим компликацијама, и слободни да захтевају од себе овај невидљиви начин живота.

62) Они који прихватају овај крстоносни императив познају себе као усамљенике који морају да живе према својим сопственим циљевима не очекујући помоћ од других. То су људи који рескирају да у очима других изгледају глупи, варалице, и застрањени. Овим људима као награда није потребан мир, радост или положај, већ резултат хуманости саме по себи њима је довољна награда. Ово су људи који су у драми историје стални револуционари.

63) Овај крстоносни одзив јесте кључ самом историском процесу развоја. То је мисија без које целокупни самосвесни живот престаје. Мада се многобројни ометају да изговоре речи „Свети Дух“, обнова јаснијег сазнања хришћанства у XX Веку зна да сва будућност целокупне драме зависи од оних који их изговарају. Они су изабраници Божији, свети народ, отелотворење крајње духовности.

ЗАКЉУЧАК

64) Суштински позив оних који јасно виде човеково назначење, и стављају испред својих личних интереса опште људске потребе, састоји се у изграђивању практичног начина живота који изражава историјску реалност крстоносног одзива. Задатак је другим речима, да се обнови Црква као део људске заједнице која видљиво манифестује одзив Богу у корист целог човечанства.

65) У овом часу опште неправде Божји људи су они који знају да морају, и то и чине, да реконструишу економски и политички план наше Планете. У овом часу опште културне револуције, Божји људи су они који знају да морају, и то и чине, да реконструишу васпитни систем и структуру урбаног заједничког живота. У овом часу неодговарајућих и демонских религиозних облика, Божји људи су они који знају да они морају, и то и чине, да реконструишу откривену структуру религије.

66) Први задатак само-свесних и одлучних Божјих људи се састоји у разеоју оних нових религиозних облика који садрже и потпомажу сазревање, и координирају, крстоносни одговор. Једино оновљење структуре активног црквеног живота може развити крстоносни одговор снаге ширине светских размера, која може спет да омогући потребан одзив овог историјског момента. Само-свесни и одлучни Божји људи сада откривају ово Човеково назначење. Човеков императив захтева да Божји људи реконструишу целокупну откривену истину Цркве због циља остварења једног реконструисаног праведног и човечног света. Ово је Човеков Став.

VI. ВИЗИЈА БУДУЋНОСТИ

Увод

67) Сада, у овом нашем времену, ови нови религиозни облици отелотворавају једну свежу визију искупљене будућности. Ова визија, заснована на световној тајни, безсадржајне трансформације, и крстоносног одзива, увек је била скривено присутна у умовима људи, и с времена на време примала свесне и видљиве облике. Од најранијег времена, човек се борио да дође до визије једног света компонованог од таквих структура које би му омогућиле остваривање пуног људског живота. У XX ВЕКУ, у једној експлозији могућности, радикално се мења човекова могућност да планира и ствара социјалне конструкције кроз које живи.

68) Једна нова димензија слободе, свести и избора се развија, манифестује тамо где год људи и жене одлучују о плану њихових личних и заједничких облика живота. Кроз низ разноликих дисциплина људи предузимају одговорности у предочавању будућности кроз изградњу модела и појмовних облика визије онога што треба да буде. Шире сређивање људског знања и повећана могућност руковања апстрактним појмовима и ситним детаљима живота омогућавају, на тај начин, такву једну визију будућности која би потпуно обухватила све аспекте човековог живота: економског, политичког и културног. Ова визија будућности означава правац цивилизаторског прогреса.

69) Ова визија, коначно, јесте визија новог човека, аутентична суштини његовог привременог бића; нове Цркве, преуређене према потреби садашњице; новог света, човечног до најдубљих дубина какав никад није постојао раније. Ово је визија која приморава све народе на активност, светлост је духовном народу.

НОВИ ЧОВЕК

70) Нови човек, једна промена у самој човечности, избија из овог историјског процеса. Он је свеобухватан човек, интегриран, који се усуђује да чини све што чини пред тоталитетом егзистенције — испред свега што је било, испред свега што сада јесте, и свега што ће доћи. Он је човек будућности који усваја прошлост као учитеља, али одлучно стоји управљен према будућности. Он је одлучан, интенционалан, човек који се усуђује да одлучује о току свога сопственог живота и, у заједници са другим, о току целе историје. Он је дух човека.

71) Овај је нови човек прошао кроз трагичне сукобе са историјским силама које су опустошиле људски живот у 20 Веку, и он јасно сагледа своју

сопствену условљеност као и крајњу условљеност свега око њега. Као човек јасног сазнања он се усуђује да гледа у оно што види и зна оно што сазнаје, када су у питању дубине трагедија и патњи. Он се не скрива испред онога што види и зна, већ то прихвата и ствара нове могућности за развој човечности у ограниченим околностима које му историјска ситуација налаже.

72) Нови човек је свестан проблема редукционизма. Он се покорави пред универзалним како се оно изражава у посебном, и покорави се посебном које је у универзалном. Што значи, нови човек одбија да подчини свој живот било несталним односом према универзалним суштинама или једностраним учешћем у безначајним појединостима. Он је ангажован у целокупном социјалном процесу, у свакодневним стварним акцијама, у пионирском задатку обликовања социјалних структура које свуда служе свима људима.

73) Као човек који живи на граници људског стваралаштва, он је друштвени човек који зна да је време индивидуализма прошло. Као дисциплинован човек он се везује уговором са другим интегрираним, одлучним, будућности окренутим, људима ради успелијег остваривања овог пионирског подухвата.

74) Као само-свестан човек он одлучује у слободи шта нам је потребно и дела према својим одлукама. Његов коначан позив јесте он сам и његово дело. Он зна да целокупно његово дело одлази целокупном човечанству и он предузима одговорности испред свега за све последице.

НОВА ЦРКВА

75) Нова Црква избија кроз цео свет у сваком конкретном изразу религиозних традиција. Ова нова Црква види себе као представником народа у сваком друштву, и у човечанству као целини, која дела у име свих према традицији њених револуционарних отаца.

76) Нова Црква је прослављен народ који познаје себе као симбол који одкључава снагу духа историје. Овај народ симболизује у свом заједничком бићу и акцији оно што је обухваћено у начину живота испред Универзалне Присутности, према Универзалној Речи, извршујући Универзално Дело. Овај народ зна да је симболичка димензија њиховог живота то што је суштински израз њихове егзистенције из које тече свеукупна хуманизирајућа активност.

77) Нова Црква је мисаон народ који зна да без дубоке мисаности о времену у којем живе, о Универзалној Присутности, Универзалној Речи и Универзалном Делу, он и његова дела остаће усамљена и недовршена. Мисаона димензија овог народа није ствар вежбе израза њихове унутрашњости, већ постоји једино због дела која остају неопходна.

78) Обе стране, и симболичка и мисаона димензија ове нове Цркве, подржава пионирску активност овог мисионарског народа. Ова нова Црква нема мисије — већ је мисија историје. Као мисија она се непрекидно троши у корист свега што постоји и свега што ће бити. Она воли свет уноси у њега ослободилачку Реч, стварајући структуре правде које чине људски живот хуманим.

79) Нова Црква је радикално дисциплинован народ који живи под заветом да да себе за извршење потребних дела. Његова дисциплина није због његовог сопственог интегритета, врлина или заслуга, већ због тога да буде преставнички народ у свим друштвима света.

НОВИ СВЕТ

80) Нови свет избија из свих култура и друштава наше Планете. Сви људи свуда сада су пред орговорношћу предочавања једне свеобухватне мреже међу-односа кроз коју сваки човек има приступ целом свету и цео свет стоји на расположењу сваком човеку. Актуелност такве једне визије јесте у исто време и могућан императив.

81) Економске структура новог света су тотални облици у којим су категорични захтеви свих народа за изворима, технологијом, и производима, награђени гаранцијом свих да је потребно одржати и охрабрити пуну хуманост. Она стара подељеност између богатих и сиромашних је иза нас. Пред непосредном смо правичном расподелом добара на нашој Планети.

82) Политичке структуре новог света су тотални планови који обезбеђују сваком човеку учешће у процесима одлучивања. Стара подела између господара и робова, најмодаваца и најамника, управитеља и подчињених сада се завршава.

Праведно учешће сваког човека у политичким процесима као носиоца судбине сада одпочиње.

83) Али у центру свих економских и политичких револуција нашег времена постоји једна радикална револуција у култури, у којој сваки човек прихвата свој живот као пун значаја на један свеж начин. Док су у ранијим временима покрети у економским и политичким доменима друштва били оно што је прво, у новом свету дословце у тачки радикалне културне промене развоја културе, садржи се граница цивилизаторског задатка,

84) Ова визија једног новог света културе може да се разуме, и постоји, кроз ова три издвојена облика: световно-духовног света као синтезе основних животних одзива свих култура, при чему се производе нови симболи потпуне хуманости; научног духовног света који значи пружање сваком човеку прагматистичког васпитања у свим дубинама живота; урбаног начина живота новог света као живота у којем се живи у потребној међу-зависности, а што је суштина човековог живота.

ЗАКЉУЧАК

85) Ова визија новог човека, нове Цркве и новог света, јесте свеобухватана у тоталитету нужности њене снаге. Кроз цели свет уздиже се једна нова врста духа људи која је са радикалном одлучношћу кренула да изграђује будућност. За ове људе ова визија јесте облик будућности.

86) Појава овог тела визионарског народа, под притиском једне стварне могућности једног више хуманог света, може се сада наћи у свим заједницама друштава, свим институцијама и у свакој култури. Не налази се ова визија само међу уметницима, песницима, свештеницима, и хуманистима, већ између пословних људи, политичара, економиста, и научника. Институције које су биле веома традицијом везане сада се са ентузијазмом окрећу будућности, постављајући непостављена питања и долазећи до нових одговора. Културе широм света, често генерацијама у стагнацији, сада избијају у живот, под притиском визије нове хуманости. Људи нижих и виших положаја суочени су подједнако овом новом снагом која се ослобођава, и док на њу одговарају, постају део духа једне нове елите.

87) Ова визија новог човека, нове Цркве, једног новог света, конструкција једне увек више хумане будућности, тера све народе да са поверењем учествују у цивилизаторском процесу. Ова визија је овде и сада, једна реалност која се види, прихваћена и остварена.

V. ПОКРЕТ ДУХА

УВОД

88) Све што је до сада речено води нас закључку да је људска раса данас усред једног збивања које нема свога преседана: јер у нашем еремену појављује се, из ове исконске борбе за хуманошћу, једна нова револуција у духу човековом. Дуго очекивана, повремено сагледана, увек латентно присутна код сензитивнијих, есхатолошка промена је ту.

89) Од Оријента, до Африке, до Латинске Америке, до Западног Света, људски живот тутњи са једном новом свешћу о величини људског подухвата. У борби да узму судбину у своје сопствене руке народи свих култура и религија доживљавају и страдање и радост Покрета духа XX Века.

90) У оквиру овог Покрета рађа се једна нова духовна елита. То су они који су одлучили да даду своје животе за револуционизирање културе, као они који стварају одлучном речју и делом будућност човечанства. Ништа не може зауставити ову елиту духа јер то је талас историје који се манифестује у сваком изразу цивилизаторског процеса.

ЗАСТРАЊЕНОСТИ У ЦРКВИ

91) Усред овог Покрета духа различите су манифестације Цркве, те чудне заједнице у историји која је кроз све векове била духовни инспиратор оних који су били одговорни за цивилизаторски процес. Јер је Црква сачувала догме,

казивања, и просвећења, духовна блага њених револуционарних отаца. У самој овој заједници, и поред свих људских слабости у њој, ипак се сачувала веза са прокљошћу, што омогућава садашње разумевање Покрета Духа.

92) Али све наше слабости у Цркви у овом времену Духа помрачују неизбежни позив ка поновној њеној револуционарној улози у историји. Доктринарна чистоћа достигнута у ранијим периодима постаје „доктринализам” у којем доктрина, једном одређена, као тачно учење, блокира духовну визију. Овај занос за доктрином, некад нужан, сада чак успорава витална разумевања.

93) Исто тако, институционални облици који су некад одговарали задацима који су се постављали данас нам више не одговарају. Мада неопходни и суштински као потреба када се идолизирају, као институционални облици, блокирају свест у неопходности сталног преображавања. Груба припадност институционалним облицима означава нашу другу дубоку слабост у Цркви у нашим данима.

94) Даље, застрањености у ранијим облицима живота духовног народа као братства заједнице молитве мира и хармоније учинила су немогућим историјску Цркву да немир, неизвесност, борбу Покрета Духа који се поново рђа, прими у свој делокруг рада. Сви су свети Оци били веома свесни да је борба, напор, сукоб знак духовног братства. Било шта што је мир нагомилавао овој заједници, у току њеног рада, било је изван општег разумевања. Пиетистичка застрањеност корпоративности трећа је наша слабост у Цркви.

95) Она основна суштина католичких и протестанских отаца у разумевању Цркве као револуционарног покрета у историји сачувана је до данашњег дана. То омогућава свим људима у свакој историјској манифестацији Цркве да прихвате једно свеже разумевање тог истог револуционарног покрета. Ова виталност јесте суштина протестанског принципа, уверење да Црква мора увек да буде привржена унутрашњем критицизму у стално, у сваком добу, да се подчињава преображавању. Други Ватикански Сабор стоји као знак усавршавања обнове овог протестантског принципа међу западним еклезијстичким установама. Историјске манифестације Цркве сада нам показују да доктрине одређености, институционални и комунални облици, морају да буду непрекидно подвргнути пророчком распознавању.

ОБНОВА ЦРКВЕ

96) Ово основно сазнање, обновљено у току прошлих педесет година радикалне обнове Цркве, поставило је питање застрањености непогрешивости сееитетичко-пророчке службе. Сви свуда јасно видимо како се продор овога духа, који је изазвао општу унемиреност у нашем времену, дефинитивно разеија и налази у самој Цркви. Нема повратка. Увиделе су се застрањености, идентификоване су, и систематски савладавају таласом пуног и јасног разумевања које нам пионери за ових протеклих педесет година предају до овог момента.

97) Ретко смо у прошлости имали икад толико дубоку обнову богословског наслеђа Народа Божијег. Мада је потребно доста размишљања, овај основни задатак обнове је извршен. Рад богословских дивова теолошке револуције XX века стоји као тело мисли које се никад неће поделити као предмет дебате међу богословима. Овај рад стоји у својој целини као само-разумевање за усвајање и живот према њему; само-разумевање у којем сваки богослов нуди свој јединствен прилог целини. Никада се Црква неће повратити схоластичкој пракси. Пут је сада припремљен за јасну прокламацију какав ће човеков живот увек изгледати.

98) Исто тако институционализам ранијих времена савладан је у екуменској реалности у току последњих педесет година. Саме по себи институционалне форме се примају као носиоци јединствених дарова, али сви да буду примљени под императивима једног светски широког покрета. Нијена вероисповест није остала недодирнута: све вероисповести могу сада да се разумеју у вези једне велике визије ове Нове Цркве као хуманизујућег покрета у историји.

99) Даље, ових педесет година обележавају се и једном радикалном обновом једног преображеног облика заједнице. У сваком делу Цркве, појава лаика означава и поново усредсређивање ангажованости Цркве у светским пословима, свакодневном животу, и друштвеним одлучивањима. Дар лаичког покрета лежи у сазнавању да Црква као револуционарни покрет јесте једна распрострањена заједница чије окупљање нема другог циља до омогућавање распрострањања. Прошла су времена пиетистичке застрањености да је Црква средство само личног спасења. Пионери лаичког покрета исковали су једну

свежу слику присутности која укључује поново стародревни императив ангажовања и само-жртвовања. Само-свесни човек се више не сакрива у братству.

100) Теолошка револуција, екуменски покрет, лаички покрет, стоје као извршене чињенице и припремају пут за следећи корак пута чозековог духа XX Века. Снагом ових револуција самосвесни, у Цркви или ван ње, могу сада да буду Црква. Пошто су омрзнуте застрањености савладане у принципу, нема потребе да ико игде оклева да буде „Црква” и извршавају погребна дела за цело човечанство. Следећи корак пута, једна потпуна секуларизована религиозна револуција може сада да буде подузета.

РЕЛИГИОЗНА РЕВОЛУЦИЈА

101) Трећи успели век радикалног покрета развоја јесте XX век. Ми се сада приближавамо времену када ће одпочети један тоталан преображај друштвеног развоја. Оно што је до сада био само покрет развоја у западној цивилизацији постаје светско револуција. Облик ових заплашујућих и фасцинирајућих покрета развоја, који су нас довели до прага пост-модерне ере, сада се јасно сагледа.

102) у XVIII веку сама граница цивилизаторског процеса била је једна револуција у политичкој свести са њеним последицама. Где год постоји политичког врење до овог дана корен му је у облицима слободе израћеним у овом добру. Та основна револуција у којој су сви људи видели себе као део политичког развоја сада је у принципу завршена.

103) У XIX веку једна нова револуција на економском пољу била је подузета. Чак сада, сва друштва настављају борбу у сазнању да сви људи морају да праведно деле једну општу заједничку судбину. Мада све оно што је обухваћено овом револуцијом остаје да буде довршено, сазнања која смо стекли кроз њу не леже више на једној фиксираној граници цивилизаторског процеса.

104) Сада је та граница померена у сам корен културе. Док су главне револуције у прошла два века биле политичке и економске, револуција нашег века јесте културна. Дошло се до једног радикалног померања у свим димензијама културе — разума, заједничког начина живота, расположења. У овом расположењу или симболичној димензији, међутим, налази се кључ гигантском покрету развоја нашег времена. И због тога ова „секуларна, световна револуција” јесте „пост-модерна религиозна револуција”. Ова секуларна-религиозна револуција јесте срце Покрета Духа.

105) Све што се догађа у домену Цркве у овом веку припрема је да се разуме и усвоји културна револуција XX Века као њена сопствена, јер у цркви се зна да религиозна или симболична димензија лежи у крајњем задатку цивилизаторског развоја. Због овог задатка се Црква и установљава. Црква је за тај историјски покрет јединствено опремљена, да изврши или формира ту револуцију. Ово симболично време јесте судбинско време за Цркву.

ЗАКЉУЧАК

106) Дан је дошао за све изворе Цркве да буду отворени за овај задатак обликовања новог света. Ниједна зграда, ниједна личност у границама историјске цркве, ниједан буџет, ниједна конгрегација, ниједна деноминација, ниједно црквено тело, установа, не може бити изван овог императива само-свесног остваривања овог новог револуционарног задатка Покрета Духа, за добро свих људи свуда. Одлука сваког човека здраве памети да се ангажује за ствар остварења нове културе кроз коју ће се омогућити остварење пуне хуманости јесте одлука која се тражи и која ће у овом моменту остваривати једно ново друштво за људску породицу.

107) Преи задатак према томе се састоји у остваривању једне структуралне револуције у оквиру саме Цркве. Ништа друго до преображај сваког аспекта црквеног живота јесте циљ Покрета Духа. Ништа друго до тотални пресображај црквеног живота учиниће могућим преображај самог друштва. Ништа друго до тотални преображај друштва јесте циљ Покрета Духа.

108) Нека сви људи свуда стану пред овај императив — да буде Нова Црква што је у исто време и Покрет Духа, а у Покрету Духа омогућава се један нов човек, нова Црква, нови свет. Захтев је јасан. Захтева се одлука. Време је сада. Сваки човек је позван да умре, ова смрт је дело које даје живот. Црква ће бити обновљена овим делом; свет ће бити преображен Црквом.